

La continuïtat com a idea

Fa més de 150 anys, homes i dones d'aquest país van assumir que ningú no solucionaria tan bé els seus problemes com ells mateixos. L'Estat —certament, molt més embrionari i molt menys intervencionista del que és avui o del que ha estat durant tot el segle XX— s'interessava molt relativament pel lleure i per les necessitats educatives, culturals o assistencials de la gent. Els ajuntaments —encara amb menys capacitat econòmica i triats a dit o escollits per una part molt reduïda de la població masculina— no acostumaven a mostrar gaire sensibilitat per aquests temes. En general, no tan diferentment d'avui, fa més de 150 anys la burgesia es movia només per la lògica dels beneficis. El lleure, doncs, i les necessitats educatives, assistencials i culturals de bona part de la gent del país o no es tenien presents o només preocupaven a alguns ordes religiosos i a una part del clergat que, encara, sovint, pensava força més en un altre món, a fer caritat i a cristianitzar la gent que no a construir una societat més lliure i també més justa.

En aquest primer número d'aquest nou any, presentem un dossier que recorda com, fa uns 150 anys, treballadors i treballadores d'aquestes nostres comarques, menestrals, pagesos, artesans i altres classes populars van decidir per ells mateixos i van començar a associar-se per crear casinos, ateneus i societats de tot tipus amb la voluntat de resoldre les seves necessitats assistencials, educatives i culturals i, també —i potser fins i tot abans— de poder viure més plenament els seus moments de lleure. Som, doncs, els hereus d'uns homes i d'unes dones que van saber que el que no fessin ells mateixos per a ells mateixos no els ho farien uns altres; els hereus d'uns homes i d'unes dones que, contradient en bona part un dels tòpics més estesos sobre un dels trets del caràcter català, van deixar de banda l'individualisme i van saber ajuntar esforços i fer pinya. Devien impel·lir-los les seves necessitats, però també —i potser encara més— les seves il·lusions, les seves ganes de viure i, ja que hem parlat d'un dels tòpics del nostre caràcter, també la seva capacitat de seny i, encara, la seva rauxa.

Passat el miratge del creixement sense fi, del capitalisme amable i de la societat del temps lliure i de l'oci cap a la qual molts vam pensar que ens encaminàvem durant quasi tota la segona meitat del segle XX, comencem el 2013 amenaçats per una crisi econòmica que ve de lluny i que sembla que es va agreujant. Però, al mateix temps, com a catalans i com a gironins, comencem aquest any animats per una il·lusió col·lectiva que no vivíem des dels anys de la Transició. Escrivim aquestes ratlles unes setmanes abans de les eleccions del 25 de novembre, unes eleccions que pensem que han estat més decisives que moltes altres, i que molts hem viscut amb la convicció que podien acostar més que mai el nostre país cap al país que va ser fins abans de l'11 de setembre de 1714. Però —i això ho sabem tots— al futur s'hi arriba avançant i no pas enyorant el passat. I, com aquells homes i aquelles dones que van associar-se per crear casinos, ateneus i societats de tot tipus, sabem també que hi arribarem entre tots i decidint per nosaltres mateixos. Potser ara, doncs, sigui un bon moment per recordar que la continuïtat és la primera de les formes de vida catalana que Josep Ferrater i Mora va tenir present a l'hora d'escriure des de l'exili el seu assaig que porta aquest títol. L'any vinent farà 60 anys que el va escriure. I com aquells homes i dones de fa 150 anys, Ferrater i Mora pensava en el futur mentre estava escrivint-lo. El mateix que pensem que fem i que pensem que hem de fer tots nosaltres.

Fotomuntatge d'una foto actual del Centre Fraternal de Palafrugell (foto Pere Duran), amb una imatge del Centre República Federal de Palamós [1925-1933] (foto SAM Palamós, col. J. Colomer Trias).